

Bevindingen veldbezoek Fort Honswijk 25020221

Notitie van de Zoogdiervereniging

Datum	03032021
Projectnummer	2020.064
Projectnaam	Ecobegeleiding Fort Honswijk
Opdrachtgever	Gemeente Houten
Auteur(s)	M.J Schillemans en E.A. Janssen
Projectleider	M.J Schillemans
Documentnummer	N2021007

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

1. Inleiding

De gemeente Houten is bezig met een herontwikkelingstraject voor Fort Honswijk. Uitgangspunt daarbij is een budget neutrale exploitatie, zonder blijvende inzet van gemeentelijke financiële middelen. Behoud van de cultuurhistorische waarden, en expliciet de ecologische waarden en functie(s) van het fort als geheel voor vleermuizen worden daarbij als belangrijke randvoorwaarden gezien.

Een belangrijk onderdeel van het herontwikkelingstraject behelst de restauratie van de gebouwen op het forteiland. Voor de restauratiewerken is een ontheffing op de Wet natuurbescherming (verder Wnb) aangevraagd en ontvangen (d.d. 19-06-2020, besluit met kenmerk Z-WNB-RI-REG-2019-0981). Onderdeel van het mitigatie- en compensatieplan¹ is de ecologische begeleiding.

Ecologische begeleiding voor de werkzaamheden kan worden verdeeld in twee typen begeleiding: begeleiding voor tijdens de werkzaamheden zelf (verder: ecologische 'begeleiding') en de voorbereidende en controlerende begeleiding (verder ecologisch 'toezicht').

De restauratiewerkzaamheden worden door een aannemer verricht in opdracht van de gemeente Houten op basis van een in de markt gezet pakket aan bestekken. In het werkpakket van de aannemer is tevens ecologische begeleiding opgenomen. Het werkpakket van de Zoogdierverseniging behelst het toezicht. Onderdeel van het toezicht zijn twee –onaangekondigde- veldbezoeken. Deze notitie beschrijft de bevindingen van het eerste veldbezoek, afgelegd op 25 februari 2021.

2. Bevindingen

Gedurende de ochtend heeft dhr. E. Jansen van de Zoogdierverseniging het fortterrein van Fort Honswijk bezocht. Tijdens het veldbezoek heeft hij toegankelijke gebouwen gecontroleerd op de aanwezigheid van –overwinterende- vleermuizen, de staat van de voorzieningen om vleermuizen voor en tijdens de winter te weren, of de uitgevoerde werkzaamheden in grote lijn conform de in de ontheffing vermelde methoden zijn of worden uitgevoerd en of de ontheffing, werkprotocollen en bijbehorende stukken aanwezig zijn op het terrein.

Daarbij constateerde hij de volgende zaken:

- Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd aan het Torenfort
- Alle relevante stukken zijn aanwezig op het terrein
- De weringsmaatregelen zijn allen nog op hun plek en zorgvuldig uitgevoerd met uitzondering van gebouw G en gebouw K. De weringsmaatregelen boven de toegangsdeur van gebouw G vertoonden gaten. In tegenstelling tot de eerdere situatie waren niet alle kokers/luchtschachten in gebouw K (Contrescape) meer dichtgezet.
- Uitgevoerde werkzaamheden zijn in grote lijnen –voor zover controleerbaar- conform de ontheffing uitgevoerd. Bij gebouwen F en M is circa 2/3 deel van de bakstenen voorzet-muur verwijderd. Bij gebouw M staat het grootste deel van de voorzet-muur er nog aan de voorzijde (deze gaat ook een stukje de hoek om). Spouwruimte is aanwezig aan de linkerkant, aan de rechterkant lijkt deze te ontbreken. Scheuren en spleten in de achterliggende wand

¹ Limpens, H.J.G.A. en Schillemans, M.J., 2019. Vleermuizen op fort Honswijk - Mitigatie, compensatie en beheer van vleermuizen op fort Honswijk in relatie tot ontwikkeling en gebruik van het fort. Rapport 2019.010. Bureau van de Zoogdierverseniging, Nijmegen, i/o gemeente Houten

zijn –na inspectie door de ecologisch begeleider- dichtgemaakt met compressie band. In het bij de ontheffing behorende mitigatie- en compensatierapport is toegang verschaffing van de ruimte achter de voorzetmuren voorzien als een onderdeel van ‘maatregelen getroffen op het moment dat objecten worden ontwikkeld’. Het aanbrengen van vleermuisvoorzieningen is gepland en tekening is voorhanden en bijgevoegd als bijlage 1.

- Er zijn twee overwinterende vleermuizen aangetroffen: in gebouw H (watervleermuis), in de rechtervleugel van de rondgang in een kaarsnis en in gebouw G (gewone grootoorvleermuis), zie bijlage II . Het dier in gebouw H hing in een pas geverfde koker. Van beide dieren is niet duidelijk (en ook niet meer te achterhalen) of de dieren voor, tijdens of na de werkzaamheden ter plaatse, overwinterden.
- De kelder van gebouw H kon niet onderzocht worden, de luiken die de kelder afsluiten lieten kieren zien die voor vleermuizen toegankelijk zijn. Het is daarom mogelijk dat er momenteel dieren overwinteren in de kelder.
- Er werken verschillende mensen op het terrein. Mogelijk is niet iedereen op de hoogte van de werkprotocollen.

Naar aanleiding van de twee aangetroffen vleermuizen, zijn de werkzaamheden opgeschort en is er direct ter plaatse overleg geweest tussen dhr. Jansen en de opdrachtgever.

3. Advies

- Herstel de weringsmaatregelen bij gebouw G zsm.
- Aanwezigheid vleermuis gebouw G:
 - leg de werkzaamheden in gebouw G stil totdat het dier uit eigen beweging de overwinteringslocatie verlaat of
 - leg de werkzaamheden stil tot 1 april 2021, en als uit inspectie blijkt dat het dier nog aanwezig is, start met werkzaamheden zo ver mogelijk van de overwinteringslocatie vandaan (verste sectie) en werk richting vleermuis. De verwachting is dat het dier op 1 april of kort daarna uit overwinteringstoestand is gekomen of komt en vertrekt.
- Aanwezigheid vleermuis gebouw H:
 - leg de werkzaamheden in gebouw H stil totdat het dier uit eigen beweging de overwinteringslocatie verlaat (pas verlichting en dergelijke aan zodat het dier ook daadwerkelijk het gebouw kan verlaten) of
 - zet de omgeving van de overwinterende vleermuis af (sluit de rondgang ter plaatse af op enige afstand –ongeveer één kamer- van de overwinterende vleermuis), en zet handwerkzaamheden elders voort. Zorg er voor dat het dier wel naar buiten kan maar niet opnieuw naar binnen (zet luik open en gebruik exclusion flaps). Om de werkzaamheden elders voort te kunnen zetten moeten twee (moderne) muurtjes in de linkervleugel van de rondgang worden afgebroken.
 - Voer een grondige inspectie uit op eventueel aanwezige dieren in de kelder van H en draag er zorg voor dat de luiken goed gesloten zijn.
- Bovenstaande werkzaamheden zijn reeds uitgevoerd (zie bijlage III voor foto's).
- Voorzet-muren gebouwen F en M:
 - De in het mitigatie- en compensatieplan getoetste ontwikkeling bij gebouwen F en M is: 'De binnenruimtes zullen voor menselijke doeleinden worden gebruikt, en daarbij

afgesloten en geklimatiseerd. Hier is een bakstenen gevel gemetseld tegen een gevel van Brikken-beton.' In de toetsing is er van uit gegaan dat de ruimte tussen de voorzet-muur en originele gevel bij herontwikkeling van de gebouwen benut wordt als vleermuisverblijf. In de originele situatie was het geen vleermuisverblijf. Een deel van de ruimte is nu niet meer inzetbaar als vleermuisvoorziening, een groot deel echter wel. Het advies is om bevoegd gezag van de huidige plannen op de hoogte te stellen.

- Kokers gebouw K:
 - Het dichtzetten van de kokers/luchtschachten in gebouw K, is gedaan als extra voorzorgsmaatregel dat dieren niet tijdens de werkzaamheden in het gebouw terecht kwamen. Het verdient de aanbeveling de kokers/luchtschachten weer dicht te zetten.
- Bekendheid met de ecologische werkprotocollen
 - Stel zeker dat alle werknemers op de hoogte zijn van de ecologische werkprotocollen, als dit al niet zo is.
- Neem bovenstaande adviezen en bevinden op in het ecologisch logboek.

Bijlage I

Bijlage II

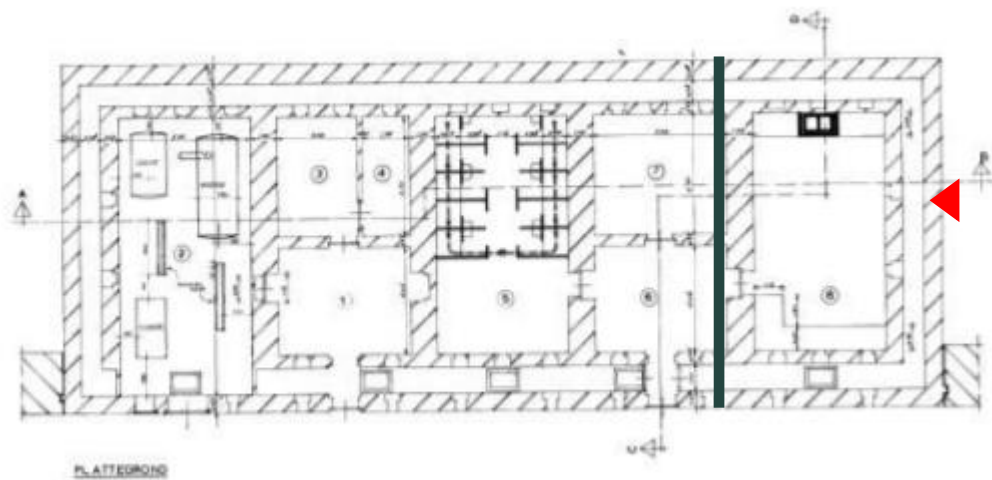
Gebouw H:

= Locatie overwinterende watervleermuis

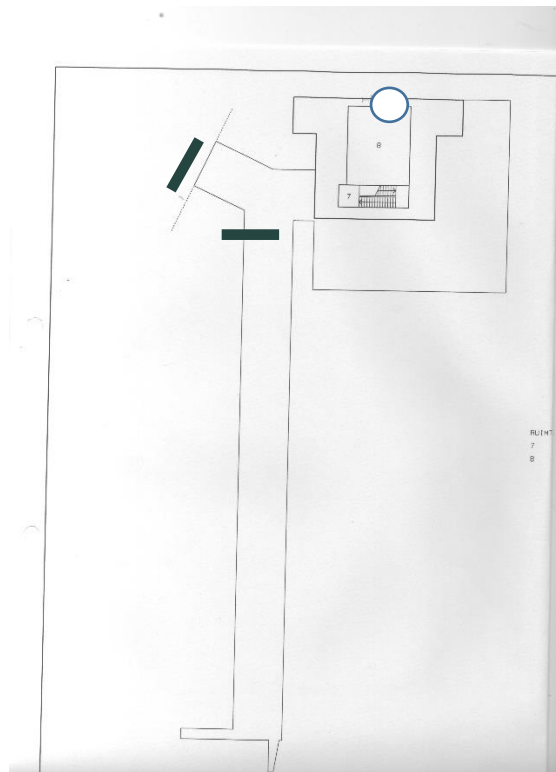
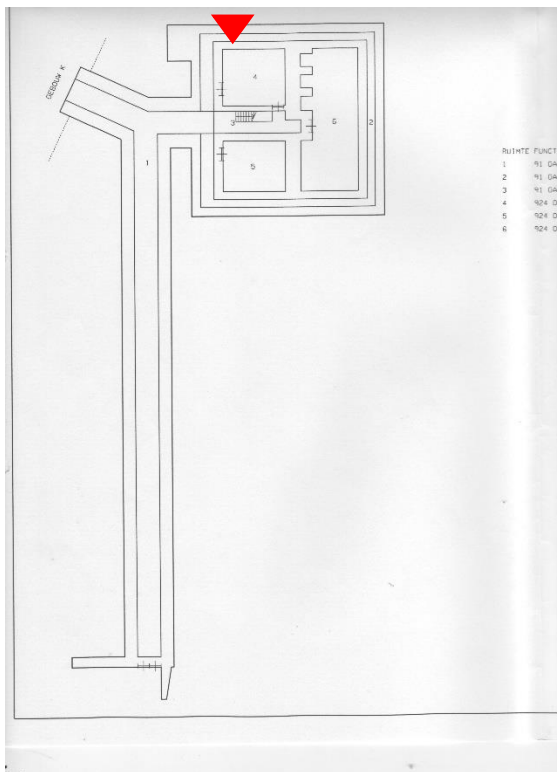
= lucht dicht afzetten met houtenschot en compriband

= open te zetten luik

Gebouw G:

- = Locatie overwinterende grootoorvleermuis
- = lucht dicht afgezet met houtenschot en compriband (aanwezig)
- = passeerplaats laag bij de grond

Figuur 2: Watervleermuis in gebouw H

Figuur 3: Gewone grootoorvleermuis in gebouw G

Figuur 1: Spleet tussen wand en deur bij gebouw G

Bijlage II

Figuur 6: Toegang tot gebouw G aangepast

Figuur 4: Uitvliegmogelijkheid bij gebouw H, in net afgesloten compartiment

Figuur 5: Afsluiting nabij vleermuis ingebouw H